

Utlåtande 2003: RI (Dnr 021-822/2003)

Upprättande av en stadsvaktsorganisation

Motion av Ewa Samuelsson och Fredrik Wallén (båda kd) (2003:5)

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande
Motion 2003:5 av Ewa Samuelsson och Fredrik Wallén (båda kd)
anses besvarad med vad som anförs i utlåtandet.

Föredragande borgarrådet Annika Billström anför följande.

Bakgrund

Ewa Samuelsson och Fredrik Wallén (båda kd) har i en motion daterad den 3 mars 2003 till kommunfullmäktige föreslagit att kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda och förbereda upprättande av en stadsvaktsorganisation - *bilaga 3*. Motionärerna föreslår att av staden anställd uniformerad personal på lämpligt sätt ska patrullera stadens parkområden och övriga områden där behov kan finnas. Motionärerna föreslår att stadsvaktsorganisationen skall vara en nämndstyrd kommunal förvaltning, bl.a. för att garantera demokratiska och rättsliga aspekter.

Remisser

Motionen har remitterats inom staden till stadsledningskontoret, gatu- och fastighetsnämnden, idrottsnämnden samt Hägersten, Rinkeby och Östermalms stadsdelsnämnder. Motionen har även remitterats externt till Stockholms läns polisstyrelse.

Stadsledningskontoret påpekar att många stockholmare upplever brister i säkerhet och ordning i närmiljön och att USK i rapporten "Situation och service i stadsdelen 2002" (juli 2003) har gjort en utförlig redovisning av ordningssituationen i de olika stadsdelsområdena. Kommunfullmäktige har också satt upp målet att Stockholm ska bli en klotterfri och ren stad. Inom staden bedrivs ett brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Detta kan och bör dock utvecklas genom att bl.a. de brottsförebyggande aspekterna ytterligare stärks i såväl den sociala som fysiska samhällsplaneringen. I flera SDO (stadsdelsområden) har lokala brottsförebyggande råd tillskapats i början av 2000-talet. Stadsledningskontoret anser att det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet kan utvecklas ytterligare hos stadsdelsnämnderna och de brottsförebyggande och trygghetsskapande aspekterna ytterligare stärkas i den fysiska samhällsplaneringen. Stadsledningskontoret anmäler också sin avsikt att initiera en översyn av de allmänna lokala ordningsföreskrifterna. Denna bör kunna verka i den riktning mot ett bättre ordningsläge, som efterlyses i motionen.

Gatu- och fastighetsnämnden anser att stadens insatser i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet bäst gagnas genom en fortsatt utveckling av och stöd till det lokala brottsförebyggande arbetet som f.n. bedrivs i stadsdelsnämnderna och att de brottsförebyggande och trygghetsskapande aspekterna ytterligare stärks i den fysiska planeringen.

Idrottsnämnden anser att medborgarnas säkerhet och rätt att röra sig fritt i staden utan att känna rädsla är en fråga av största vikt. Staden har tillsammans med regionala och statliga myndigheter ett ansvar att arbeta förebyggande för att minska brottsligheten, till exempel genom sociala myndigheter. Vad gäller den typ av ren ordningshållning som åsyftas i motionen anser nämnden dock att det bör åläggas staten. Nämnden finner därför ingen anledning att staden initierar en utredning i enlighet med motionens intentioner.

Hägerstens stadsdelsnämnd anser inte att staden ska upprätta en kommunal stadsvakt eller stadsväktarkår. Det är alltför riskfyllt att låta människor utan fullgod utbildning ingripa vid brott och ordningsstörningar. Att i staden ha två parallella organisationer med ansvar för brottsförebyggande arbete leder till svåra gränsdragningar mellan deras olika ansvarsområden.

Rinkeby stadsdelsnämnd har sedan februari 2001 medborgarvårdar som är en verksamhet som är att likna vid den föreslagna. Det som skiljer den föreslagna verksamheten från den som stadsdelsnämnden idag bedriver är att de har fler intressenter som finansierar och därmed är med och styr verksamheten, som då blir lokalt förankrad. Detta gör verksamheten mindre sårbar ekonomiskt samt att fler intresserar sig för att verksamheten skall hålla

en hög kvalitet. Denna organisation med medborgarvårdar har i Rinkeby rönt stor uppskattning.

Östermalms stadsdelsnämnd anser inte att det för närvarande finns behov av en stadsvaktsorganisation enligt motionen.

Stockholms läns polisstyrelse avstår från att lämna synpunkter i detta ärende.

Mina synpunkter

Jag delar motionärernas ambition att öka tryggheten och servicen för de människor som vistas i Stockholms offentliga miljöer men anser inte att metoden för att åstadkomma detta skulle vara att upprätta en ny och kommunal polisiär funktion. Jag föreslår kommunfullmäktige besluta att motion 2003:5 av Ewa Samuelsson och Fredrik Wallén (båda kd) anses besvarad med vad som anförs i stadsledningskontorets tjänsteutlåtande.

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Kristina Axén Olin* och *Sten Nordin* (båda m) och *Jan Björklund* (fp) enligt följande.

Den nedrustning av polisväsendet som inte minst har drabbat Stockholm är något av en politisk skandal. Lösningen på problemet kan dock inte vara att införa någon form av kommunal vakt- eller polisorganisation. Det är statens ansvar att svara för medborgarnas trygghet till ett liv, hälsa och egendom. Kommunerna har naturligtvis också därutöver ett ansvar i säkerhetsfrågor. Men det måste finnas en mycket tydlig gränsdragning mellan statens/polisens ansvar och kommunens.

Kommunstyrelsen delar borgarrådsberedningens uppfattning och föreslår kommunfullmäktige besluta följande

Motion 2003:5 av Ewa Samuelsson och Fredrik Wallén (båda kd) anses besvarad med vad som anförs i utlåtandet.

Stockholm den

På kommunstyrelsens vägnar:
ANNIKA BILLSTRÖM

Anette Otteborn

ÄRENDET

I motion från Ewa Samuelsson och Fredrik Wallén (båda kd) föreslås att kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att utreda och förbereda en stadsvaktsorganisation.

REMISSER

Motionen har remitterats inom staden till stadsledningskontoret, gatu- och fastighetsnämnden, idrottsnämnden samt Hägerstens, Rinkeby och Östermalms stadsdelsnämnder. Motionen har även remitterats externt till Stockholms läns polisstyrelse.

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 15 november 2002 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret vill erinra om vad som i budget för 2004 anføres under rubriken fysisk verksamhet. Där sägs att staden skall vara ren och välskött, med god framkomlighet och bidra till boendes och besökares upplevelse av en trygg och säker miljö. Miljöprogram för Stockholm 2002-2006 bil.6" Så upplever stockholmarna sin stad" uppges att mer än varannan invånare känner obehag när de går ensamma genom sin stadsdel när det är mörkt. Det är framförallt i stadsdelsområdena Kista, Hässelby-Vällingby, Farsta, Vantör och Skärholmen som de boende anger att de alltid tycker det är obehagligt att gå hem när det är mörkt. Var tredje upplever även att det finns problem med skadegörelse, stölder och inbrott. Var femte uppger problem med misshandel och våld i deras stadsdel.

USK har i rapporten "Situation och service i stadsdelen 2002" (juli 2003) under avsnittet säkerhet och ordning gjort en utförlig redovisning av ordningssituationen i de olika stadsdelsområdena. USK konstaterar att om klotter, skadegörelse, stölder, inbrott och våld breder ut sig i närmiljön kan man inte undgå att känna sig berörd. Närmiljön ska kunna upplevas som välvårdad och trygg av alla överallt i staden. Kommunfullmäktige har också satt upp målet att Stockholm ska bli en klotterfri och ren stad. År 1996 antogs ett nationellt brottsförebyggande program "Allas vårt ansvar" där det fastslås att det behövs förebyggande åtgärder på lokal nivå och samarbete inom alla samhällsområden. I programmet betonas också vikten av ett stort engagemang från de som arbetar och bor i stadsdelen.

I flera SDO har lokala brottsförebyggande råd tillskapats i början av 2000-talet. Förutom personer från stadsdelsnämnd/förvaltning kan här t ex ingå representanter från polisen, bostadsbolag, SL, företag och föreningar i området. Råden tar initiativ och samordnar olika aktörers åtgärder för att förebygga brott och skapa trygghet i stadsdelarna. Exempel på verksamheter som pågår är föräldravandringar, grannsamverkan mot brott, drogförebyggande verksamhet bland ungdom,

verkan mot brott, drogförebyggande verksamhet bland ungdom, brottsofferjourer och medling. Samtidigt görs kontinuerliga säkerhetsinsatser av bostadsbolag och polis (lås, säkerhetsdörrar, larm, bevakning mm) för att försvåra brottsgenomförande och för att trygga miljön.

Många stockholmare upplever brister i säkerhet och ordning i närmiljön. 36 % anser att det finns "Ganska mycket" eller "I högsta grad" problem med klotter och skadegörelse i stadsdelen där de bor. Lika många, 35%, anser på motsvarande sätt att stölder och inbrott är stora problem i stadsdelen. Av stockholmarna anser 23 % att misshandel och våld utgör ganska eller mycket stora problem där de bor. Det är naturligtvis alarmerande, framhåller USK, att en så stor andel av stockholmarna upplever säkerheten och ordningen i staden som otillfredsställande. Situationen har försämrats något under slutet av 1990-talet och början av 2000-talet ifråga om hur stora problemen är i stadsdelarna med klotter och skadegörelse samt misshandel och våld. Enligt det brottsförebyggande programmet på nationell nivå "Allas vårt ansvar" har antalet brott, som **kommer till polisens kännedom** ökat från ca 200.000 år 1950 till 1.150.000 år 1995, en ökning med närmare 500 procent. Även med hänsyn tagen till felkällor i form av höjd anmälningsbenägenhet, ökade polisiära insatser och minskade mörkertal, råder ingen tvekan om att den faktiska brottsligheten ökat mycket kraftigt under efterkrigstiden. Den färskare statistiken över anmälda brott för Stockholm under 1990-talet och fram till idag, visar att trenden varit klart ökande för skadegörelsebrott samt vålds- och misshandelsbrott. För stölder och inbrott (bostadsinbrott, biltillgrepp, stöld ur motorfordon och cykelstölder) är däremot trenden sjunkande. Omräknade hälften av Vantör- och Skärholmsborna upplever att klotter och skadegörelse är ett problem i stadsdelsområdet. I Rinkeby och Skärholmen tycker nästan hälften av invånarna att stölder och inbrott är påtagliga problem i området. Skärholmen, Rinkeby och Vantör hamnar i den absoluta toppen i jämförelser mellan stadsdelsområdena. Det innebär att en betydande andel av invånarna där bedömer att det finns problem med säkerhet och ordning i samtliga undersökta avseenden. De subjektivt upplevda problemen avspeglar inte de faktiska förhållandena i olika avseenden. Att Skärholmen klart toppar listan för "invånarnas upplevda problem med våld och misshandel" innebär inte nödvändigtvis att förekomsten av faktisk våldsbrottslighet också är störst just där. All brottsstatistik och kriminologiska undersökningar visar tvärt om att frekvensen av stölder, inbrott och våld är högst i stadens centrala delar. USK konstaterar att när en stor del av invånarna i ett stadsdelsområde upplever sig besvärade av klotter och skadegörelse eller oroar sig för stölder och våldsbrott är det inte acceptabelt. Att skillnaden mellan olika delar av staden dessutom är mycket stor i dessa avseenden gör inte saken bättre framhålls det. I Spånga-Tensta, Liljeholmen och Kungsholmen bedöms klotter- och skadegörelsesituationen i stadsdelen signifikant mer negativt 2002 än 1999. En successivt ökande andel invånare har upplevt att klotter och skadegörelse drabbat närmiljön i Vantör, Hässelby-Vällingby, Skarpnäck och Hägersten. Inte i något enda enskilt SDO signalerar invånarna att signifikanta förbättringar skett i dessa avseenden under undersökningsperioden. Det är helt klart långt kvar till att förverkliga målsättningen om en klotterfri stad.

målsättningen om en klotterfri stad. Stadsledningskontoret erinrar här om rapporten från stadens klotterkommission.

Utvecklingen ser för tillfället snarast ut att gå i fel riktning enligt USK:s undersökningresultat. I 16 av 18 SDO är det fler svarande som tycker att det finns problem med våld och misshandel i stadsdelen 2002 än 1999. I många enskilda SDO, Skärholmen, Rinkeby, Kista, Vantör, Hässelby-Vällingby, Spånga-Tensta och Skarpnäck är den negativa förändringen klart påtaglig från 1996.

Det finns således fog för de tankegångar, som utvecklas i motionen och skrivelsen.

I regeringens nationellt brottsförebyggande program från 1996 framhålls att brottsförebyggande och trygghetsskapande effekter borde tillmätas större vikt än vad som hittills har varit fallet vid ny- och ombyggande av boendemiljöer. I storstadssatsningen handlar ett av målen om *trygghet och trivsel*. De stadsdelsnämnder som omfattas av storstadssatsningen ska stödja lokalt brottsförebyggande arbete liksom strävan att mobilisera föräldrarna i detta. I dessa stadsdelar men även i andra som inte omfattas av storstadssatsningen har lokala brottsförebyggande råd inrättats.

I Rinkeby förmedlar medborgarvärdar trygghet och samarbetar med polisen, företagare, bostadsbolag mfl. Finansiering sker genom medel från storstadssatsningen, bostadsbolagen och företagarna. I Kista verkar Centrumvärdar. Dessa insatser har bland medborgare och anställda upplevts som väldigt positiva.

Inom ramen för gatu- och fastighetskontorets löpande arbete med att rusta upp utemiljön, i samarbete med stadsdelsförvaltningarna, utgör allmänt trygghetsskapande åtgärder en viktig del. Satsningar på att förbättra belysningen i stadens offentliga miljöer är ett exempel på detta.

Dialog med medborgarna m.fl., överblickbarhet och belysning längs viktiga gångstråk och byggnader, skötselpersonal som ständigt finns närvarande och synliga i park- och naturmark är viktiga trygghets- och säkerhetsfaktorer. S.k. skötselintensiva parker bör ha en parkvärd, en egen "trädgårdsmästare" som känner särskilt ansvar för platsen i flertalet övriga stadsdelsnämnder finns ett aktivt lokalt brottsförebyggande arbete med utgångspunkt från regeringens nationella handlingsplan "Allas ansvar" med bred representation (förtroendevalda, tjänstemän, polisen, föreningsliv etc.).

Ansvar för brottsbekämpning åvilar staten och polisen. Detta arbete kan stödjas genom insatser på den kommunala nivån som tex. de insatser som görs i Rinkeby, Kista och på andra håll.

Inom staden bedrivs ett brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Detta kan och bör dock utvecklas genom att bl.a. de brottsförebyggande aspekterna ytterligare stärks i såväl den sociala som fysiska samhällsplaneringen. Vid planering av boendemiljöer brottsförebyggande och allmänt trygghetsskapande effekter tillmätas större betydelse. Genom att planera för närhet, synlighet och delaktighet i den lokala miljön ökar möjligheterna att minska brottsligheten och öka tryggheten. Stockholms parkprogram upptar ett särskilt avsnitt om trygghet och säkerhet.

Det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet kan utvecklas ytterligare hos stadsdelsnämnderna och de brottsförebyggande och trygghetsskapande aspekterna ytterligare stärkas i den fysiska samhällsplaneringen. Man måste vara medveten om att

effekterna av sådana insatser tar viss tid för att slå igenom. Människorna i staden, som redovisas i USK:s ovannämnda rapport, känner upplevelse av otrygghet i stadsmiljön i varierande omfattning i olika delar av staden. Detta bör föranleda åtgärder, som kan ge omedelbar verkan som komplement till det arbete, som utförs av stadsdelsnämnderna mfl. i nuläget. Detta är särskilt viktigt i utsatta områden där det gäller att öka attraktiviteten för att motverka segregation i boendet.

Stadsledningskontoret vill härutöver anmäla sin avsikt att initiera en översyn av de allmänna lokala ordningsföreskrifterna. Denna bör kunna verka i den riktning mot ett bättre ordningsläge, som efterlyses i skrivelsen och motionen.

Gatu- och fastighetsnämnden beslöt den 10 juni 2003 att besvara motionen med vad som anförs i gatu- och fastighetskontorets utlåtande.

Reservation anfördes av vice ordföranden *Sten Nordin* (m), ledamöterna *Berthold Gustavsson* (m), *Ulf Fridebäck* (fp) och *Madeleine Sjöstedt* (fp) samt tjänstgörande ersättaren *Helena Bonnier* (m). *bilaga 1*.

Reservation anfördes av tjänstgörande ersättaren *Björn Nyström* (kd), *bilaga 1*.

Gatu- och fastighetskontorets tjänsteutlåtande daterat den 12 maj 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Ansvar för kampen mot kriminaliteten vilar ytterst på staten men för att den skall få genomslag på den lokala nivån krävs att alla goda krafter samverkar och att kampen förs på bred front.

Det handlar bl.a. om att på bästa sätt förvalta och utveckla lokala kunskaper och lokalt engagemang för att finna den bästa formen för det brottsförebyggande arbetet i ett visst område.

Brottsligheten drabbar människor i deras lokala miljö. Också prioriteringarna när det gäller brottspreventionen bör därför göras på den lokala nivån. Vidare är det där som kunskapen finns om hur man bäst kan påverka de omständigheter som är själva förutsättningarna för att brott begås och hur man påverkar de bakomliggande förhållanden som orsakar brott och otrygghet hos medborgarna.

Av redovisningen ovan framgår att det inom staden bedrivs ett omfattande brottsförebyggande och trygghetsskapande arbete. Detta kan och bör dock utvecklas genom att bl.a. de brottsförebyggande aspekterna ytterligare stärks i såväl den sociala som fysiska samhällsplaneringen.

Vid planering av nya boendemiljöer (liksom vid om- och tillbyggnader i redan byggd miljö) bör därför brottsförebyggande och allmänt trygghetsskapande effekter tillmätas större betydelse än vad som hittills har varit fallet. Genom att planera för

närhet, synlighet och delaktighet i den lokala miljön ökar möjligheterna att minska brottsligheten och öka tryggheten.

De olika samarbets- och samverkansformer som utvecklats med stadsdelsförvaltningarna och medborgarna utgör härvid en viktig grund för att åstadkomma ökad trygghet och säkerhet i den offentliga miljön.

I det nyligen framtagna programmet för utveckling och skötsel av Stockholms parker och natur (Stockholms parkprogram) ägnas ett särskilt avsnitt åt trygghet och säkerhet. Trygghet och säkerhet är grundläggande för park- och naturmarkens användning. Otrygga och osäkra parker blir oattraktiva. Arbetet med trygghetsfrågorna kräver därför en kontinuerlig dialog med medborgarna men också med socialtjänsten, polisen, skolan och ungdomsverksamheten.

I programmet framhålls överblickbarhet och belysning längs viktiga gångstråk och byggnader, att skötselpersonal ständigt bör finnas närvarande och synliga i park- och naturmark som viktiga trygghets- och säkerhetsfaktorer. S.k. skötselintensiva parker bör ha en parkvärd, en egen ”trädgårdsmästare” som känner särskilt ansvar för platsen.

Kontoret anser sammanfattningsvis att stadens insatser i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet bäst gagnas genom en fortsatt utveckling av och stöd till det lokala brottsförebyggande arbetet som f.n. bedrivs i stadsdelsnämnderna och att de brottsförebyggande och trygghetsskapande aspekterna ytterligare stärks i den fysiska samhällsplaneringen.

Kontoret anser även, i likhet med kommunstyrelsen (se ovan), att de kommunala insatserna bör fokuseras på förbättringar i den gemensamma välfärden snarare än att kommunen tar över uppgifter som staten eller andra aktörer antingen är ålagda eller kontrakterade för.

Idrottsnämnden beslöt den 26 augusti 2003 att som svar på remissen överlämna och delvis åberopa förvaltningens tjänsteutlåtande samt att därutöver anföra följande.

Medborgarnas säkerhet och rätt att röra sig fritt i staden utan att känna rädsla är en fråga av största vikt. Staden har tillsammans med regionala och statliga myndigheter ett ansvar att arbeta förebyggande för att minska brottsligheten, till exempel genom sociala myndigheter. Vad gäller den typ av ren ordningshållning som åsyftas i motionen anser nämnden dock att det bör åläggas staten. Nämnden finner därför ingen anledning att staden initierar en utredning i enlighet med motionens intentioner.

Reservation anfördes av vice ordföranden *Alf T Samuelsson* (kd) och ledamoten *Mats G Nilsson m fl* (m) mot beslutet till förmån för sitt förslag till beslut, att bifalla förvaltningens förslag till svar på motionen samt att i övrigt anförda följande.

Stockholms parker är idag viktiga miljöer för rekreation, lek och idrott. Inte minst för det spontana idrottande som idrottsnämnden prioriterar är parkerna en resurs. För att park- och grönområden ska fortsätta att vara attraktiva och trygga miljöer är det, som motionärerna påpekar, rimligt att kommunen tar ett större ansvar för ordningshållningen i de offentliga miljöerna.

Idrottsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 20 maj 2003 har i huvudsak följande lydelse.

I Stockholm inrättades vid tiden av andra världskriget en vaktorganisation med ordningsvaktsförordnande som arbetade i stadens parker. Styrkan ingick i Gatukontorets parkavdelning. Verksamheten avvecklades 1978 delvis på grund av besparingsskäl och delvis på grund av att parkerna öppnades upp för aktiviteter och social samvaro på ett sätt som inte funnits tidigare. I dag existerar ingen motsvarande organisation inom Stockholms stad.

Enligt förvaltningens uppfattning skulle en ökad närvaro av väktare eller exempelvis stadsvakter minska risken för ordningsstörningar och brott vid förvaltningens anläggningar. Besöksfrekvensen av barn och ungdomar är hög, både under dag- och kvällstid. Det kan tilläggas att det redan i dag sker ett visst samarbete mellan bevakningstjänstföretag och förvaltningens ambulerande tillsynsenhet vid förekomst av gängbråk eller liknande.

Utan att lägga några aspekter på eventuella ekonomiska eller juridiska hinder finner förvaltningen förslaget om upprättandet av en stadsvaktsorganisation intressant och ser gärna att det sker en utredning i enlighet med motionens intentioner.

Till skillnad från i Sverige är det i ett flertal länder vanligt att polisens resurser kompletteras med personal som inte har full polisutbildning, men som ändå anförtros uppgifter som ligger inom ramen för den polisiära kärnverksamheten. Det finns en rad olika system som syftar till att utnyttja andra, icke fullt polisutbildade personer för uppgifter som patrullering, utredning av vissa mindre allvarliga brott och för brottsförebyggande verksamhet.

Avslutningsvis föreslår förvaltningen att idrottsnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på motionen av Ewa Samuelsson mfl. (kd) om upprättandet av en stadsvaktsorganisation.

Hägerstens stadsdelsnämnd beslutade den 18 juni 2003 att godkänna förvaltningens tjänsteutlåtande och att översända det till kommunstyrelsen som remissyttrande.

Hägerstens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 15 maj 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Hägerstens stadsdelsförvaltning anser inte att staden ska upprätta en kommunal stadsvakt eller stadsväktarkår. Det är alltför riskfyllt att låta människor utan fullgod utbildning ingripa vid brott och ordningsstörningar. Att i staden ha två parallella organisationer med ansvar för brottsförebyggande arbete leder till svåra gränsdragningar mellan deras olika ansvarsområden.

I Stockholm finns idag organisationer, som exempelvis Lugna Gatan och Farsor och Morsor på stan, vilka är ute i samhället kvälls- och nattetid med syfte att förhindra brott och stödja medborgarna. I vissa villaområdena finns också grannsamverkan i samarbete med närpolisen. Allt detta sker på frivillig basis och fungerar som ett komplement till kommunens ordinarie verksamheter. Det finns också 80 bevakningsföretag auktoriserade i Stockholms län. Länsstyrelsen utövar tillsynen av dessa företag, både av lokaler och utrustning samt personalen. De anställda väktarna finns också i ett särskilt väktarregister.

Rinkeby stadsdelsnämnd beslutade den 12 juni 2003 att hänvisa i sitt svar till tidigare svar på remiss om försök med stadsvakter från juni 2002.

Rinkeby stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 28 maj 2003 har i huvudsak följande lydelse.

I juni 2002 besvarade stadsdelsförvaltningen en remiss om försöksverksamhet med stadsvakter och förvaltningen hänvisar i allt väsentligt till det remissvaret

Rinkeby stadsdelsförvaltning har sedan februari 2001 medborgarvårdar som är en verksamhet som är att likna vid den föreslagna. Det som skiljer den föreslagna verksamheten från den som stadsdelsnämnden idag bedriver är att vi har fler intressenter som finansierar och därmed är med och styr verksamheten, som då blir lokalt förankrad. Detta gör verksamheten mindre sårbar ekonomiskt samt att fler intresserar sig för att verksamheten skall hålla en hög kvalitet. Denna organisation med medborgarvårdar har i Rinkeby rönt stor uppskattning.

Till **Rinkeby stadsdelsförvaltnings** tjänsteutlåtande daterat den 3 juni 2002 bifogades en utvärdering av medborgarvårdarna i Rinkeby 2001 - *bilaga 2*. Utlåtandet hade för övrigt i huvudsak följande lydelse.

Rinkeby stadsdelsförvaltning har sedan februari 2001 medborgarvårdar som är en verksamhet som är att likna vid den föreslagna. Det som skiljer den föreslagna verksamheten från den som stadsdelsnämnden idag bedriver är att vi har fler intressenter som finansierar och därmed är med och styr verksamheten. Detta gör verksamheten mindre sårbar ekonomiskt samt att fler intresserar sig för att verksamheten skall hålla en hög kvalitet. Stadsdelsförvaltningen anser att förslaget med stadsvakter är bra men att det kan utvecklas.

Medborgarvårdarna i Rinkeby

Medborgarvårdarnas roll är att öppet, och med jackor som talar om att de är värdar, röra sig bland Rinkebyborna och med sin närvaro förmedla trygghet. De befinner sig i huvudsak runt torget, men även i de närområden som finns, bland annat är parkeringen på Rinkebyskolan och de närmaste kvarteren runt torget aktuella platser. Vårdarna uppdaterar sig ständigt om var problemen finns och befinner sig i dess närhet. Uppdateringen sker med dagliga besök hos närpolisen. De har en god relation till medborgarna och ett bra samarbete med såväl polis, företagare, bostadsbolag som socialtjänstens fältgrupp samt frivilligkrafter i området såsom nattvandrare och Lugna gatan-värddar. De platser som är aktuella för vårdarna att vistas på, kan ändras i och med att de kriminella elementen störs.

Medborgarvårdarnas geografiska område är valt med omtanke.

Det finns en zon i centrala Rinkeby, som är mer kriminellt belastad enligt polisens statistik. Den sammanfaller med, att det där vistas mycket människor, det är Rinkeby torg och i dess närhet. De gator som Brottsförebyggande Rådet nämner är förutom själva torget, Skårbygränd, Rinkebyskolas parkering, kvarteret runt Bredbyplan, Ljungbyplan, Visby och Osbyringen, Rinkebyplan, Kvarnbyvägen upp till Västerby Backe samt Degerbygränd, Hindertorpsgränd och Hällbybacken.

Medborgarvårdarna besöker dagligen Bredby- och Rinkebyskolan för att göra sig kända hos ungdomarna i Rinkeby.

Projektet finansieras av de intressenter som finns för projektet. Följande ekonomiska fördelning utgår från den uppgörelse som slöts vid projektstarten 2001.

Centrumkompaniet som tillsammans med stadsdelsförvaltningen är den största intressenten 25%*, Stadsdelsförvaltningen 25%, Familjebostäder 15%*, Svenska bostäder 15%, Stockholms hem 10%, SISAB 5%* samt företagarna inom det nämnda området 5%.

Totala kostnaden för projektet med 4 värddar under 1 år är 1000 000 kr.

Stadsdelsförvaltningens ekonomiska del finansieras genom storstadssatsningen.

*25% = 250 000 kr

*15% = 150 000 kr

*5% = 50 000 kr

Östermalms stadsdelsnämnd beslutade den 11 juni 2003 att överlämna och återropa stadsdelsförvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Särskilt uttalande gjordes av vice ordföranden *Helena Bonnier m fl* (m), ledamoten *Birgit Ernerot* (fp) med instämmande av ledamoten *Jan Ulander* (kd) enligt följande.

Den nedrustning av polisväsendet som inte minst har drabbat Stockholm är något av en politisk skandal. Lösningen på problemet kan dock inte vara att införa någon form av kommunal vakt- eller polisorganisation. Det är statens ansvar att svara för medborgarnas trygghet till liv, hälsa och egendom. Kommunerna har naturligtvis därutöver ett ansvar i säkerhetsfrågor. Men det måste finnas en mycket tydlig gränsdragning mellan statens/polisens ansvar och kommunens.

Östermalms stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 17 juni 2003 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen anser inte att det för närvarande finns behov av en stadsvaktsorganisation enligt motionen.

Polismyndigheten i Stockholms län meddelar den 18 augusti 2003 att den avstår från att lämna synpunkter i det aktuella ärendet.

RESERVATIONER M.M.

Gatu- och fastighetsnämnden

Reservation anfördes av vice ordföranden Sten Nordin (m), ledamöterna Berthold Gustavsson (m), Ulf Fridebäck (fp) och Madeleine Sjöstedt (fp) samt tjänstgörande ersättaren Helena Bonnier (m) enligt följande.

Gatu- och fastighetsnämnden beslutar

1. 1 I huvudsak godkänna kontorets förslag till yttrande
2. 2 att avslå skrivelsen
3. 3 att därutöver anföras

Den nedrustning av polisväsendet som inte minst har drabbat Stockholm är något av en politisk skandal. Lösningen på problemet kan dock inte vara att införa någon form av kommunal vakt- eller polisorganisation. Det är statens ansvar att svara för medborgarnas trygghet till ett liv, hälsa och egendom. Kommunerna har naturligtvis också därutöver ett ansvar i säkerhetsfrågor. Men det måste finnas en mycket tydlig gränsdragning mellan statens/polisens ansvar och kommunens

Reservation anfördes av tjänstgörande ersättaren Björn Nyström (kd) enligt följande.

att föreslå kommunstyrelsen att en kommunal stadsvaktsorganisation inrättas,
att i huvudsak instämma i förvaltningens förslag till beslut,
att därutöver anföras

Att förebygga och bekämpa brott är viktigt för att öka invånarnas trygghet. Alla måste samverka för att skapa ett tryggt samhälle och tränga tillbaka brottsligheten. Varje enskild människa har en skyldighet att handla med omtanke om sina medmänniskor på samma sätt som alla rättigheter måste tas tillvara. Att utsätta andra människor för brott är att kränka människovärdet. Det borde vara en grundläggande mänsklig insikt. Tyvärr utförs brott dagligen i Stockholm och därför måste staden aktivt arbeta för att förebygga brott. Människors vilja att medverka i detta måste tas tillvara.

Det är höst rimligt att staden tar ett större ansvar för den rena ordningshållningen i sina offentliga miljöer. Precis som ägaren till ett inomhuscentrum måste känna ansvar för ordningen där genom att anställa ordningsvakter, bör staden känna ansvar för utsatta offentliga miljöer som man redan ansvarar för i en rad andra avseenden, exempelvis belysningen, renhållning, utsmyckning etc.

Det är glädjande att kontoret håller med om vikten av en trygg och säker stad. Precis som kontoret skriver är det viktigt att det lokala brottsförebyggande arbetet stöds och att föräldrar involveras i det brottsförebyggande arbetet.

Sedan flera år tillbaka har staden satsat på trygghetsskapande åtgärder som belysning och fysisk utformning av stadsmiljön för att motverka brott. Men som kontoret konstaterar behöver alla goda krafter samverka för att öka tryggheten och minska brottsligheten.

De tankar kontoret har om parkvärdar eller motsvarande personal är mycket intressant och staden bör arbeta vidare med det. Rätt utformat skulle sådana personer kunna stötta stadsvakter i det brottsförebyggande arbetet. Staden borde åtminstone prova stadsvakter i någon del av staden, gärna i samverkan med parkvärd och/eller andra personer i offentlig miljö.

För att ytterligare förstärka det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet bör staden därför inrätta en stadsväktarkår. Med detta menas en av staden anställd uniformerad personal som på lämpligt sätt patrullerar stadens parkområden där behov finns. En stadsvaktsorganisation syftar inte till att skapa en konkurrerande organisation till den statliga polisen. Dock är behovet av ytterligare ordningsövervakning i Stockholmsområdet stort när den socialdemokratiska regeringen väljer att inte prioritera polisen i Stockholms län.

Självklart ska stadsvakten samarbeta nära med polis, skola, socialtjänst och andra myndigheter och organisationer. Stadsvaktsorganisationen ska vara en nämndstyrd kommunal förvaltning, bland annat för att garantera demokratiska och rättsliga aspekter.

Utvärdering av medborgarvårdarna i Rinkeby 2001

Medborgarvårdarna i Rinkeby

Rinkeby stadsdelsförvaltning anställde i februari 2001 i nära samarbete med Centrumfastigheter, Svenska Bostäder, Stockholmshem, Familjebostäder, Sisab samt företagarna som finns på och omkring Rinkeby torg fyra stycken medborgarvårdar. Deras uppgift är att inom ett begränsat geografiskt område hjälpa Rinkebyborna och besökare tillrätta, samt störa de kriminella krafter som verkar inom området.

Ledningsfunktionen för verksamheten utgår från Brottsförebyggande centrum i Rinkeby.

Bakgrund

Vid en kartläggning av anmälda brott framkom det att det inom relativt avgränsat område kring Rinkeby torg anmäls mycket brott. I ett försök att öka tryggheten och minska brottsligheten inom detta område föreslog Rinkebys Brottsförebyggande Råd att man skulle anställa fyra medborgarvårdar. Vårdarnas roll är att öppet och med jackor som talar om att de är vårdar röra sig bland Rinkebyborna och med sin närvaro förmedla trygghet. De har i huvudsak befunnit sig runt torget men även i de närområden som finns. Vårdarna har ständigt uppdaterat sig om var problemen funnits och befunnit sig i dess närhet. De har en god relation till Rinkebys medborgare och ett bra samarbete med såväl polisen, företagare, bostadsbolag som socialtjänstens fältgrupp samt frivilligkrafter i området såsom nattvandrare och Lugna gatan vårdar. De platser som varit aktuella för vårdarna att vistas på har ändrats i och med att man stört de kriminella elementen. Medborgarvårdarnas geografiska område är valt med omtanke. Det finns en zon i centrala Rinkeby som är mer kriminellt belastad enligt polisens RAR statistik. Den sammanfaller med att det där vistas mycket människor, det är Rinkeby torg och i dess närhet.

De gator man frekventerat förutom själva torget är Skårbygränd, kvarteret runt Bredbyplan, Ljungbyplan, Visby och Osbyringen, Rinkebyplan, Kvarnbyvägen upp till Västerby Backe samt Degerbygränd, Hindertorpsgränd och Hällbybacken. Axby-Mjölbyplan har varit aktuell i och med problem med Katförsäljning. Man besöker dessutom dagligen de två höstadieskolor som finns i Rinkeby.

Finansiering

Projektet har finansierats av de intressenter som finns för projektet. Följande ekonomiska fördelning har utgått från en uppskattning av hur stor del var och en av intressenterna borde ta. Centrumfastigheter som tillsammans med stadsdelsförvaltningen är den största intressenten 25%*, Stadsdelsförvaltningen 25%, Familjebostäder 15%*, Svenska bostäder 15%, Stockholmshem 10%, SISAB 5%*

Svenska bostäder 15%, Stockholmshem 10%, SISAB 5%* samt företagarna inom det nämnda området 5%.

Totala kostnaden för projektet med 4 vårdar under 1 år har varit 1000 000 kr.

*25% = 250 000 kr

*15% = 150 000 kr

*5% = 50 000 kr

Utvärderingsform

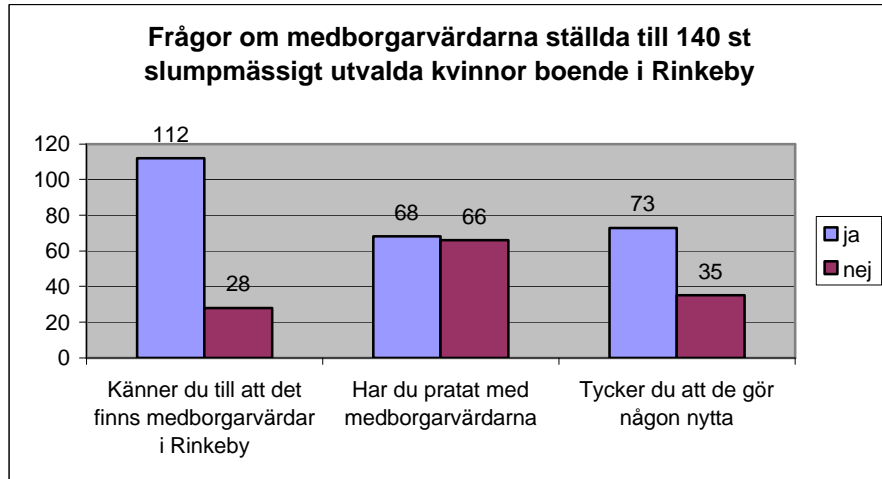
Utvärderingen består av en effekt- och en processdel. Effektvärderingen är en medborgarenkäten där vi vänt oss till ett slumpmässigt urval kvinnor som bor i Rinkeby. Orsaken till att vi inte valt att göra en effektvärdering genom att titta på vilka brott som minskat / ökat är att omvärlden i övrigt har påverkat dessa siffror väldigt mycket. Förmätningen av antalet anmälda brott talar om att det skett en minskning av uppemot 15 % av dessa vid en eftermätning. Jag anser att medborgarvårdarna inte kan ha haft en avgörande roll att spela i denna minskning av anmälda brott, andra omvärldsfaktorer torde spela en större roll.

Processutvärderingen består av vad vårdarna gjort.

Vad säger de kvinnor som tillfrågats ?

Tre frågor har ställts till 140 st slumpmässigt utvalda kvinnor i Rinkeby, platser där enkäten funnits tillgänglig är, mödravårdscentralen (25st), kvinnoverksamheten (45st), medborgarkontoret (15st), lugna gatan (13st), två förskolor (23st), bo centrum (4st) och medborgarvårdarna (15st).

Frågorna ställdes i samband med att brottsförebyggande rådet i Rinkeby genomförde en Trygghetsstudie riktad till kvinnor boende i Rinkeby.

Av de 140 tillfrågade kvinnorna kände 112 till att det finns medborgarvårdar i Rinkeby, av de 140 som besvarat första frågan har 134 stycken svarat på frågan om de pratat med medborgarvårdarna och det har 68 st gjort. 108 st har dessutom besvarat frågan om de tycker att medborgarvårdarna gör någon nytta, 73 anser att de gör nytta.

Min tolkning av detta resultat är att kvinnorna i Rinkeby är positivt inställda till medborgarvårds verksamheten.

Några kommentarer om medborgarvårdarna från kvinnorna

”Kanske de pratar med folk och kan hjälpa till”. Q 37 år

”Sen de kom har Rinkeby varit bättre och tryggt”. Q 23 år

”Står för trygghet, hjälper till med att sprida info om Rinkeby, är en förebild för unga”
Q 41 år

”De går runt men jag vet inte om de gör någon nytta. Om de stoppar bråk och sånt är det väl bra”.

Q 42 år

”Jag är nöjd för övrigt men det kan bli bättre, speciellt för kvinnor i Rinkeby. Det skulle vara bra att det fanns kvinnor bland medborgarvårdarna”. Q 42 år

Finansiärerna har ännu inte blivit tillfrågade om verksamheten, men är generellt positiva till verksamheten enligt den ansökan de gjort om fortsatt finansiering. Komplettering med konkreta frågor till finansiärerna håller på att tas fram.

Processen, var arbetar medborgarvårdarna

De som arbetar 10.00-18.00

De vårdar som börjar kl. 10.00 besöker butikerna direkt på morgonen för att stämma av om allt är som det ska. De arbetar sedan i centrum till kl 12.30. Mellan 11.30 och 12.30 träffar de kollegorna och arbetar tillsammans med dem i centrum med omnejd.

Efter rasten ca: kl 13.00 går morgonarbetarna ut i området för att se hur det ser ut. De besöker stadsdelförvaltningen, Familjebostäders kontor samt polisen.

Efter att ha besökt polisen ca: kl 14.00 går man till centrum och avlöser ”kvällsarbetarna” så de kan ta rast.

Ca: kl. 14.30 går de till Bredbyskolan och tar där kontakt med lärarrummet för att se om allt verkar bra. Sedan besöker de Rinkbyskolan samt ungdomens hus och fritidsgården. I skolorna kan man om inget annat akut dykt upp stanna en halvtimme per skola och lära känna ungdomar och personal.

Efter skolbesöken går man in i Stockholmsheims och Svenska Bostäders bestånd och ser om allt står bra till. Sedan går man tillbaks till centrum och avlöser kvällsarbetarna ca: kl. 16.00. Kl 17.00 hjälper man apoteket stänga.

Sedan befinner man sig i centrum både inne, genom att besöka företagarna och ute på torget fram till dess att man slutar kl 18.00. Man för hela tiden protokoll över vad

man ser och rapporterar detta till de som berörs. T.ex. fastighetsbolag vid klotter och nedskräpning.

De som arbetar 11.30-20

De värdar som börjar 11.30 arbetar i centrum fram till kl 14.00. Arbetsuppgiften är att bidra till ett positivt klimat i centrum genom kontakt med medborgare och handlare. Man uppmärksammar särskilt de individer som skapar otrygghet. I slutet av varje månad frekventerar värdarna posten och bankomaten oftare, detta för att skapa en trygghet för de som tar ut pengar.

Kl. 14.00 har man rast. De som arbetar tidigt byter då av och vistas i centrum. 14.30 återvänder de som arbetar sent till torget för att byta av de andra värdarna.

Kl. 16.00 kommer de andra värdarna tillbaks efter sina besök på skolorna och i bostadsområdet, man stämmer av vad som uppmärksammats på respektive plats och man byts av och de som arbetar sent går samma promenad i området som de andra värdarna som då stannar på torget. Man är tillbaks på torget kl. 17.30-17.45 i samband med att de som börjat tidigt slutar. Kl 19.00 hjälper man posten stänga. Man befinner sig sedan på och runt torget och i centrum till kl 20.00. Då går man till T-banelokalen och skriver dagbok över vad som hänt under dagen och kvällen.

Måndagar och lördagar

Dessa dagar arbetar endast två värdar, de alternerar då mellan centrum och rondering i området.

Raster

Lunchrast de dagar man arbetar det tidiga passet är lunchrasten kl 12.30-13.00 = 30 minuter

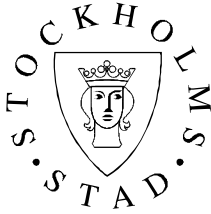
Lunchrast de dagar man arbetar det sena passet är lunchrasten kl 14.00-14.30 = 30 minuter

Platser som besöks under ronderingen: **Familjebostäder, Polisen, Bredbyskolan, Rinkebyskolan, Stadsdelsförvaltningen, Svenska Bostäder och Stockholmshem.**

Platser man besöker då man arbetar runt torget: Företagarna i centrum, miljöerna strax utanför torget såsom parkeringen vid stadsdelsförvaltningen och Folkets hus.

Handledning och möten

Varje tisdag hålls ett samordningsmöte med Lugna Gatan, medborgarvärdarna och Brottsförebyggande centrum. Vid dessa möten rapporterar man av hur den gångna veckan sett ut och vilka problem man stött på. Dessa möten ger en del av de kontinuerligt framtagna problembilderna som Brottsförebyggande rådet har att ta ställning till vid sina månadsmöten.

KOMMUNFULLMÄKTIGE

Motioner

2003:5

2003:5

Motion av Ewa Samuelsson och Fredrik Wallén (båda kd) om upprättande av en stadsvaktsorganisation

Vi föreslår att kommunfullmäktige fattar beslut om upprättandet av en kommunal stadsvakt eller stadsväktarkår i Stockholms stad. Med detta menar vi av staden anställd uniformerad personal som på lämpligt sätt patrullerar stadens parkområden och övriga områden där behov kan finnas.

Stadsvaktsorganisationen skall vara en nämndstyrd kommunal förvaltning, bl.a. för att garantera demokratiska och rättsliga aspekter.

Det är rimligt att kommunen tar ett större ansvar för den rena ordningshållningen i sina offentliga miljöer. Precis som ägaren till ett inomhuscentrum måste känna ansvar för ordningen där genom att anställa ordningsvakter bör kommunen känna ansvar för utsatta offentliga miljöer som man redan ansvarar för i en rad andra avseenden (belysning, snöröjning, utsmyckning m.m.). En stadsvaktsorganisation syftar inte till att skapa en konkurrerande organisation till den statliga polisen. Samtidigt vill vi ändå vara tydliga med att behovet av ytterligare ordningsövervakning i Stockholmsområdet naturligtvis ökar när den socialdemokratiska regeringen väljer att inte prioritera polisen i Stockholms län. Självklart ska stadsvakten dock samarbeta nära med polisen samt även med skola, socialtjänst och andra myndigheter. En stadsvaktsorganisation skulle sannolikt bli många och skiftande men med grundsyftet att öka trygghet och service för de människor som vistas i Stockholms offentliga miljöer. De kvinnor och män som är verksamma i den nya organisationen skall ha en för uppgiften ändamålsenlig utbildning. Där bör både väktar- och ordningsvaktsutbildning vara en del. Men även utbildning i turism, information samt synnerligen god kunskap om staden är väsentligt. Särskilt viktigt vid den tänkta formen av verksamhet är dock den

enskilda medarbetarens personliga lämplighet. Stor servicekänsla, stresstålighet, livserfarenhet och förmåga att hantera konflikter skulle vara grundläggande rekryteringskriterier. Stadsvaktsorganisationen ska dessutom ha en personalstyrka med en jämn fördelning mellan män och kvinnor och Stockholms olika etniska grupper.

Tack vare sin blotta närvaro kommer stadsvaktens personal att kunna motverka ordningsstörningar, vandalisering och klotter samt även andra övergrepp och brott. Stadsvakten ska vara på plats vid större evenemang såväl som i vardagen; på torget, i taxikön, i motionsslingan och på gator och torg för att ta några exempel. Genom stadsvakten finns det alltid "vuxna på stan" - även på obekväma tider och platser. Unga som gamla på stan kommer i stadsvakten alltid att ha någon att vända sig till när något går på tok.

Stadsvaktens grundläggande arbetsmetod bör alltså vara fotpatrullering. Men beroende på vilka behov som finns på olika platser kan naturligtvis patrulleringsformerna komma att skifta. Bil behövs naturligtvis för transport mellan olika delar av staden som behöver patrullering. Kanske kan även patrullering till både cykel och häst vara ändamålsenliga i olika delar av staden. Precis som inrättande av "stadsvaktskurer" på lämpliga platser.

Framförallt ska dock stadsvakterna vara tillgängliga på dygnet alla timmar. I första hand dock på de tider då de behövs bäst (sannolikt kvällar, nätter och helger). Utrustade med gott omdöme, korrekt uppträdande och bra utbildning samt de grundläggande arbetsredskapen stadskarta, mobiltelefon, visselpipa, papper och penna.

För att kunna fungera optimalt bör stadsvakten dessutom ha vissa formella befogenheter. Framförallt vad avser att kunna avvisa ordningsstörande personer från offentliga platser. Det rättsliga läget för att ha en kommunal verksamhet med sådana befogenheter (jämförbara med ordningsvakternas) skulle få utredas i detalj under arbetet med inrättandet av verksamheten.

Förslag till beslut

att kommunfullmäktige ger kommunstyrelsen i uppdrag att utreda och förbereda upprättande av en organisation i enlighet med motionens intentioner.

Stockholm den 3 mars 2003

Ewa Samuelsson

Fredrik Wallén